

Samenwerken met ouders en leerlingen in ondersteuningstrajecten

In het (voortgezet) speciaal onderwijs

www.zat.nl

Scholen en ouders hebben elkaar veel te bieden

Scholen hebben regelmatig contact met ouders. Ook op uw school zal sprake zijn van een intake, besprekingen in het kader van het ondersteuningsplan, tien minuten gesprekken, informeel contact, ouderavonden en misschien zelfs een ouderraad. Het is uit veel wetenschappelijk onderzoek gebleken dat ouderbetrokkenheid belangrijk is voor schoolsucces (Marzano, 2007¹). Het is dus vanzelfsprekend dat een school in ouderbetrokkenheid investeert. De kwaliteit van de relatie met ouders kan echter vaak nog worden verbeterd.

Professionals zijn dagelijks met leerlingen bezig. Leerkrachten, mentoren, intern begeleiders, zorgcoördinatoren en schoolpsychologen hebben in een school een goed zicht op de ontwikkeling van kinderen die aangewezen zijn op het (voortgezet) speciaal onderwijs. Zij kunnen daardoor mogelijke belemmeringen in de ontwikkeling, het leren of het gedrag vroegtijdig signaleren. Daarnaast hebben ze veel meer vergelijkingsmateriaal dan ouders. De school heeft de expertise hoe er met die belemmeringen kan worden omgegaan. Maar nemen professionals en scholen ouders ook mee in het proces dat ze op school met het kind meemaken? Gebruiken we die kennis voldoende en geven we ouders ook adviezen over hoe zij in de thuissituatie met die belemmeringen om kunnen gaan? Laten we ouders weten wat goed gaat? Of nemen we alleen contact op als het minder gaat en komt het voor ouders als een 'verrassing' dat er *nu echt iets moet gebeuren*?

Als het niet goed gaat met een leerling, kan het voor een school moeilijk zijn om een goed gesprek met ouders aan te gaan. Vooral in het speciaal onderwijs komen we ouders tegen die naast de problemen van hun kind nog veel meer problemen op hun bordje hebben liggen, of zelf op een laag cognitief niveau functioneren. Soms zijn ouders deel van het probleem, bijvoorbeeld bij verstoorde gezinsomstandigheden of bij opvoedingsonmacht van ouders. Opeens gaan er dan een heleboel vragen spelen: willen ouders wel meewerken? Zijn hun verwachtingen naar de leerkracht wel terecht? Zien ze het probleem wel op dezelfde manier en even urgent als de leerkracht en de rest van het schoolteam? De leerkracht kan zich daardoor onzeker voelen. Ouders kunnen zich (onbedoeld) aangevallen voelen en heftig reageren. Een goed gesprek vereist een groot aantal gespreksvaardigheden. Het is daarom van belang om als school vanaf het begin een duidelijke visie op de samenwerking met ouders te formuleren en vorm te geven. En om vanaf de start van de leerling op school te investeren in een goede relatie, zodat je vanuit deze basis met ouders in gesprek kunt als het minder goed gaat.

Naast de wetenschap dat het voor de leerprestaties van leerlingen beter is als er een grote ouderbetrokkenheid op de school is (De Vries, 2010¹¹), winnen we ook veel als we ouders meer betrekken. Ouders zijn voor kinderen, zeker jonge kinderen, de belangrijkste personen in hun leven. Zij kennen het kind het langst en in sommige opzichten ook het best. Zij weten vaak goed welke aanpak of benadering wel of niet werkt bij hun kind. En zij hebben in hun houding ten opzichte van de school en het leren veel invloed op hoe een kind daar tegenaan kijkt en mee omgaat. Los daarvan zijn ouders vrijwel altijd voorwaardelijk voor (een deel van) de oplossing.

- Ouders kennen de gehele context van het kind.
- Ouders weten het beste waar kansen en bedreigingen liggen.
- Een ouder-kind relatie is er een van enorme wederzijdse loyaliteit.
- Het beeld van de ouder zorgt voor aanvulling op en spiegel voor het beeld van de school over het kind.

Om leerlingen optimale ontwikkelingskansen te bieden is samenwerking tussen school en ouders dus van groot belang. Maar laten we de kinderen en jongeren zelf niet vergeten! Zeker vanaf 12 jaar krijgt de jongere steeds meer zeggenschap over en verantwoordelijkheid voor het eigen leven. Hun betrokkenheid en commitment daarin is essentieel.

Tot slot is er ook een pragmatische reden om vanaf het begin te investeren in een goede relatie met ouders. Scholen kunnen als dat nodig is snel externe hulp inschakelen voor het kind en/of de ouders of het gezin. Maar dit werkt allemaal pas écht, als scholen hun signalen en voorstellen voor aanpak niet opleggen aan ouders, maar van meet af aan de ouders betrekken bij wat ze waarnemen en ouders de ruimte geven hun kijk erop te geven en de tijd te geven om moeilijke boodschappen te verwerken. Ouders zijn hard nodig als het gaat om het maken van beslissingen, vaak is een handtekening van ouders nodig. Ouders geven toestemming voor het bespreken van hun kind en het inzetten van extra hulp als dat nodig is. Kortom: het is belangrijk dat ouders het gevoel hebben dat de school echt het beste met hun kind en met hen voor heeft en niet handelt vanuit de wens om problemen door te schuiven.

Met behulp van deze handreiking kunt u met uw team (en met ouders) werken aan een heldere visie op ouderbetrokkenheid. Een aantal vragen die hierbij aan de orde komen zijn: hoe ga ik als school met ouders om? Hoe zorg ik ervoor dat leerkrachten met ouders in gesprek gaan op het moment dat het nog goed gaat met de leerling? Laten we wel weten wanneer het goed gaat? Zijn de verwachtingen van school en ouders helder en uitgesproken?

Deze handreiking bestaat uit zeven onderdelen:

1. Werken aan partnerschap met ouders en leerlingen
2. Uitgangspunten en kwaliteitskenmerken 'partnerschap met ouders'
3. Partnerschap met ouders in ondersteuningstrajecten
4. Contactmomenten tijdens het ondersteuningstraject
5. Wat werkt om partnerschap met ouders in ondersteuningstrajecten te realiseren?
6. Elf richtlijnen voor zorgvuldig handelen naar ouders in een ondersteuningstraject
7. Bijlage: wie heeft recht op informatie?

1. Werken aan partnerschap met ouders en leerlingen

Wij gaan in deze handreiking uit van het begrip ‘partnerschap’ tussen school, ouders en leerlingen. Dit is een bewuste keuze voor een bepaalde manier van met elkaar omgaan. Bij partnerschap met ouders gaan we uit van een relatie tussen school en ouders als gelijkwaardige partners. Partners die erkennen dat ze een gezamenlijk belang hebben: zo gunstig mogelijke voorwaarden scheppen voor de ontwikkeling en het leren van kinderen. Het partnerschap is gericht op het realiseren van doelen die aansluiten bij dit gezamenlijke belang.

In deze handreiking wordt verder uitgewerkt hoe de relatie met ouders er uit zou moeten zien. De handreiking kan als kader gebruikt worden om vanuit een op elkaar betrokken houding te werken aan onderling vertrouwen en samenwerking.

2. Uitgangspunten en kwaliteitskenmerken van partnerschap

In onderstaand schema beschrijven we de belangrijkste uitgangspunten van partnerschap en geven vervolgens aan welke kwaliteitsindicatoren binnen de school en het algemeen schoolbeleid getuigen van partnerschap.

Zes uitgangspunten van partnerschap ¹	Toelichting
Partners zijn gelijkwaardig, niet gelijk.	Men is zich ervan bewust en handelt vanuit het uitgangspunt dat partners verschillen in tal van opzichten en dat dit juist de meerwaarde biedt.
Partners doen moeite elkaars perspectief op opvoeding te leren kennen, gaan de dialoog aan en investeren in een vertrouwensrelatie.	Partners zijn zich bewust van hun eigen perspectief op de werkelijkheid en gaan actief op zoek naar het perspectief van de ander, om daar rekening mee te kunnen houden. Ze weten hoe bepalend een perspectief is voor de manier waarop zij jeugdigen begeleiden in hun ontwikkeling en leren. Ze staan open voor elkaars mening, nemen elkaar serieus en wisselen actief informatie uit.
Partners hebben verschillende eindverantwoordelijkheden.	Ouders hebben de eindverantwoordelijkheid en regie over de opvoeding van hun kind. School moet hen in staat stellen de eindverantwoordelijkheid en regie te kunnen waarmaken. School heeft de eindverantwoordelijkheid over de inrichting van het onderwijs en de opvoeding op school en de kwaliteit daarvan.
Partnerschap impliceert wederzijdse betrokkenheid.	Partnerschap vooronderstelt van de kant van de ouders betrokkenheid bij hun kind op school, bij de groep(en) waarin hun kind participeert en bij de school als geheel. Bij voorkeur bij de school als leef- en leergemeenschap waarin ook zij een rol spelen. Met onderstaand overzicht is in kaart te brengen welke vormen er in de school bestaan.

¹ Ontleend aan: C. de Wit, 2005. Ouders als educatieve partner. Q primair: Den Haag.

Vormen van wederzijdse betrokkenheid

	Meeleven	Meehelpen	Meedenken	Meebeslissen
Ouders naar kind				
Ouders naar school				
School naar ouders				

School is een leef- en leergemeenschap waar ook ouders deel van uitmaken.

School is een leeromgeving voor iedereen die erin participeert, leerlingen, professionals en ouders. Professionals, leerlingen en ouders maken de gemeenschap tot wat zij is. De school definieert haar eigen waarden en normen, rekening houdend met haar maatschappelijke en pedagogische opdracht. Dat gebeurt in dialoog met alle betrokkenen, leerlingen en ouders inclusief, maar onder de professionele eindverantwoordelijkheid van de school.

Kwaliteitsindicatoren partnerschap in algemeen beleid

Toelichting

De school voldoet aan haar informatieplicht.

Er is in beleid uitgewerkt hoe informatieoverdracht plaatsvindt en dit wordt in de schoolgids vermeld. Ouders worden geïnformeerd over het contact met hen als er extra (onderwijs)zorg rondom een leerling nodig is.

De school heeft een visie op de plaats van ouders binnen de school en heeft de inrichting van contacten met hen uitgewerkt.

Als onderdeel van het algemene schoolbeleid en niet alleen t.a.v. ondersteuningstrajecten.

Naast de 10-minutengesprekken en ouderavonden is gezocht naar andere mogelijkheden om ouders te betrekken.

Voorbeelden:

- Na een maand het bespreken van het handelingsplan/ ontwikkelingsgesprek.
- Meedraaiochtenden voor ouders.
- Ouders een vast aantal keren per jaar bellen met een positief bericht over hun kind.

Leerkrachten zijn geschoold in het communiceren met ouders en het serieus nemen van hun zorgen.

Dit gaat om competenties als²:

- Een echte dialoog voeren en andere communicatieve competenties.
- Contact kunnen opbouwen en onderhouden met ouders met uiteenlopende achtergronden en verschillende ambities voor hun kinderen.
- Goed en onbevooroordeeld observeren en andere pedagogische competenties.
- Interactief werken met volwassenen met uiteenlopende perspectieven, opvattingen en gebruiken, mede als gevolg van verschillen in sociaal-culturele achtergrond.
- Vertrouwen wekken en doelgericht werken.

² Uit: C. De Wit, 2005. Ouders als educatieve partner. Q-primair: Den Haag.

<p>School communiceert niet alleen met ouders als er zorgen zijn, maar ook over zaken die goed gaan en laat zien dat zij ouders een serieuze gesprekspartner vindt.</p>	<p>Verder gaat het om houdingen als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De ander echt willen ontmoeten, elkaar serieus nemen als partner, elkaar willen verstaan en bereid zijn daar consequenties aan te verbinden. - Geïnteresseerd zijn in de ervaringen, opvattingen, inzichten, wensen en verwachtingen van ouders als opvoeders die de eindverantwoordelijkheid dragen en de regie voeren over de opvoeding. - Bereid zijn om iets te doen met opmerkingen en aanbevelingen van ouders. <p>Partnerschap moet ook vanuit de ouder komen en een zekere betrokkenheid bij de school mag van hen verwacht worden. Soms moet de school dit stimuleren of ouders erop aanspreken. Sommige scholen werken met een contract waarin ook staat hoe uitwisseling tussen school en ouders vorm krijgt.</p>
---	---

3. Partnerschap met ouders in intensieve ondersteuningstrajecten

Samenwerken met ouders in intensieve ondersteuningstrajecten betekent veel praten met en niet praten over. Samenwerken is zoeken naar het gedeeld belang: het belang van het kind, van de jongeren. Samenwerking vraagt om herkenning en erkenning van elkaars rollen en expertise. Zo zijn leerkrachten de professionals die verantwoordelijk zijn voor het onderwijs en zijn ouders/verzorgers ervaringsdeskundigen die verantwoordelijk zijn voor de opvoeding.

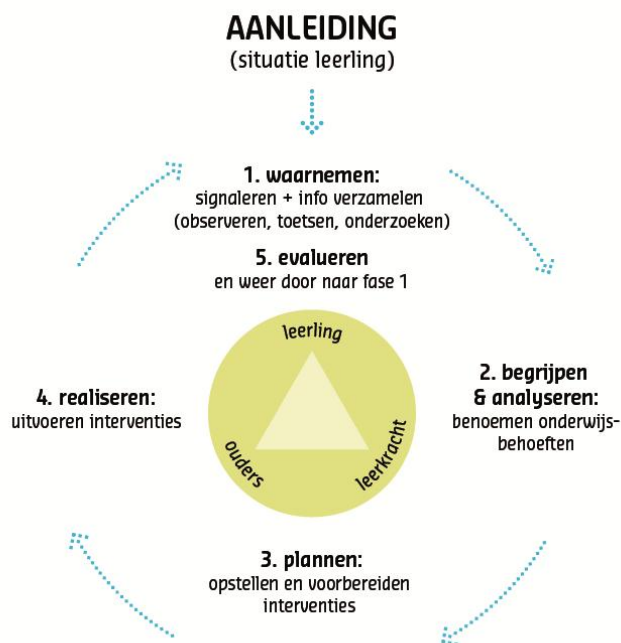
Wanneer externe partijen betrokken worden gaat het vaak om gevoelige zaken. Ouders kunnen zich aangetast voelen in wat zij als hun privédoelgebied beschouwen: de opvoeding van hun kind. De opstelling en aanpak van ouders en de gezinssituatie kunnen in het geding zijn. Dat maakt het des te noodzakelijker dat hierover zeer zorgvuldig met ouders gecommuniceerd wordt, waarbij het belang van het kind steeds voorop moet staan en de bindende factor vormt. Een oplossingsgerichte aanpak voorkomt dat ouders zich beschuldigd voelen of de geboden oplossing als bemoeizucht ervaren. Ontevredenheid, mijden van contact en ‘tegenwerking’ van ouders in een ondersteuningstraject ontstaan vooral doordat ouders vinden dat ze te weinig of te laat als gesprekspartner zijn uitgenodigd. Daar hebben ze in veel gevallen ook gelijk in omdat ze vaak pas uitgenodigd worden nadat het besluit dat er hulp van buitenaf nodig is, al genomen is. Dit pleit er voor om als school beleid te maken over de momenten in het ondersteuningstraject waarop in elk geval overleg met ouders gevoerd wordt.

We pleiten er voor om de contacten met ouders niet te beperken tot ‘informerend’, maar om hen een actievere rol te geven. Bij een onderzoek of behandeling van jongeren van 12 tot en met 15 jaar geldt als hoofdregel dubbele toestemming, dat wil zeggen dat toestemming van de ouders/voogden én de jongere is vereist, mits deze daar mentaal toe in staat is.

4. Contactmomenten tijdens het ondersteuningstraject

Hieronder worden de contactmomenten en suggesties voor de inhoud in het ondersteuningstraject genoemd. De stappen in het ondersteuningstraject - vanaf het signaleren van belemmeringen in de ontwikkeling van het kind tot en met de evaluatie van het ondersteuningstraject en de geboden zorg - staan in de linkerkolom benoemd.

Afhankelijk van de problematiek of zorgen doorloop je een of meer stappen in de zorgroute. Hierbij werk je bij elke stap planmatig en cyclisch:

Ondersteuningstrajecten

Contact met ouders

Stap 0 Basisvoorwaarden op orde

Algemeen schoolbeleid omtrent samenwerken met ouders en leerlingen en structurele contactmomenten in ondersteuningstraject.

Stap 1 Observeren, signaleren en begeleiden

Leerkrachten observeren en signaleren in de groep of de ouders signaleren thuis belemmeringen. Leerkrachten benutten kennis van collega's en wisselen tips en suggesties uit.

Handelingsplan bijstellen en uitvoeren

- Ouders informeren en kennis en ervaring uitwisselen over de ontwikkeling van hun kind.
- Gebruik maken van de expertise van ouders (ontwikkelingscontext).
- Met ouders kijken naar kansen en oplossingen.
- Handelingsadviezen voor school en thuis.

Stap 2 Zorgverantwoordelijke inschakelen

Leerkracht bespreekt signalen/zorgen intern met degene die de verantwoordelijk is voor de leerlingondersteuning (ib-er, zorgcoördinator, schoolpsycholoog), al dan niet in de bestaande overleggen of leerlingbesprekingen.

Handelingsplan bijstellen en uitvoeren

- Informeren/uitwisselen over ontwikkeling kind.
- Evaluatie resultaten/uitvoering handelingsplan.
- Aanmelding bij CvB bespreken.
- Toestemming/instemming van ouders.
- Evt. ouders uitnodigen bij CvB.
- Formulieren ondersteuningsbehoefte, kansen en oplossingen t.b.v. CvB door school en ouders.
- Handelingsadviezen voor school en thuis.

Stap 3 Bespreking in CvB

Zorgen rond het kind bespreken in de CvB van de school; multidisciplinaire beoordeling en vaststellen aanpak. Handelingsadviezen voor de leerkracht.

Handelingsplan bijstellen en uitvoeren en bieden van hulp

- Informeren/uitwisselen over ontwikkeling kind.
- Evaluatie resultaten/uitvoering handelingsplan.
- Handelingsadviezen voor school en thuis.
- Mogelijke aanmelding bij ZAT bespreken.

Stap 4a Aanmelding bij het ZAT (V)SO

Middels aanmeldformulier in kaart brengen van ondersteuningsbehoefte en mogelijke aanpak (leerkracht en IB-er/LZC-er of schoolpsycholoog).

- Toestemming/instemming van ouders.
- Ouders uitnodigen bij ZAT.
- Formulieren ondersteuningsbehoefte, kansen en oplossingen t.b.v. ZAT door school en ouders.
- Actualisering ouder-SDQ.

Stap 4b Bespreking in het ZAT (V)SO

Hulpvraag school en ouders bespreken in ZAT. Multidisciplinaire beoordeling en vaststellen van aanpak.

Handelingsplan bijstellen en uitvoeren en bieden van hulp

- Ouders informeren over uitkomst ZAT (als ze er niet bij waren).
- Bespreken verdere stappen in plan van aanpak.
- Informatie en afspraken m.b.t. evt. indicaties.
- Handelingsadviezen voor school en ouders.

Stap 5 Bieden van passende ondersteuning /maatwerkarrangementen

Inclusief nazorg en signaleren van knelpunten voor beleidsontwikkeling.

5. Wat werkt om partnerschap met ouders in ondersteuningstrajecten te realiseren?

Met algemeen beleid over samenwerken met ouders en over structurele contactmomenten in ondersteuningstrajecten is al een goede basis gelegd voor partnerschap. Hieronder stippen we kort een aantal punten aan die het contact en de samenwerking met ouders juist in ondersteuningstrajecten positief kunnen beïnvloeden.

Bevorderende factoren in partnerschap	Toelichting
Tips voor het voeren van een gesprek met ouders	<ul style="list-style-type: none"> - Weet goed het doel van het gesprek. - Begin met iets positiefs van het kind. - Deel je zorgen en beschrijf concreet gedrag. - Vraag of ze het herkennen en hoe het er thuis aan toe gaat en wat zij belangrijk vinden en wensen. - Geef ze de gelegenheid informatie te laten bezinken. - Wees duidelijk in wat de mogelijkheden en grenzen van school zijn. - Houd rekening met interculturele aspecten. - Leg helder uit wat er gaat gebeuren als een kind besproken wordt in een CvB of ZAT, wie aanwezig zijn en wat zij te bieden hebben.
Uitgaan van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, samen ondersteuningsbehoefte vaststellen en samen kijken naar mogelijkheden en oplossingen, samen evalueren.	In de ondersteunende formulieren is de inbreng van ouders opgenomen.
Ouders en leerling worden gehoord voordat de leerling in de CvB of ZAT besproken wordt. Zowel het beeld van de school als van de ouder/leerling wordt inzichtelijk gemaakt.	In het kader van partnerschap is het aan te bevelen om ouders standaard uit te nodigen voor de bespreking in de CvB en/of ZAT. Tenslotte zal iedereen mee moeten werken aan de aanpak die eruit komt. Als ouders dit niet kunnen of dit te moeilijk vinden, dan kan aangeboden worden dat iemand anders hen kan vertegenwoordigen. Het is aan de ouder wat zij uiteindelijk beslissen. Beeldvorming kan daarnaast versterkt worden wanneer ten behoeve van de bespreking in het ZAT de SDQ (Strength and Difficulties Questionary) als signaleringsinstrument (opnieuw) door zowel door de leerkracht als door de ouders wordt ingevuld.
(ZAT-)partners worden ingeschakeld voor het motiveren van ouders tot het accepteren van zorg.	Als het school om uiteenlopende redenen niet lukt om ouders mee te krijgen in het ondersteuningstraject dat zij noodzakelijk vindt voor de leerling, kunnen externe partners invloed uitoefenen. Zij hebben andere mogelijkheden dan school om ouders aan te spreken en te motiveren.
	School heeft vanuit juridisch perspectief geen mogelijkheid om

Er is uitgewerkt hoe school handelt bij ernstige zorgen en het weigeren van ouders om mee te werken aan een ondersteuningstraject.

ouders te dwingen hulpverlening te aanvaarden. Maar bij ernstige zorgen zijn er wel mogelijkheden tot verdere stappen. Zie ook onderdeel 6.

In het kader van de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld is een brochure over de meldcode in het (voortgezet) speciaal onderwijs ontwikkeld. Zie www.zat.nl.

6. Elf richtlijnen voor het zorgvuldig handelen tijdens ondersteuningstrajecten

Het zal duidelijk zijn dat zorgvuldig handelen op basis van wederzijds vertrouwen een belangrijk aspect is van partnerschap tussen school, ouders en leerlingen. Onderstaande richtlijnen zorgen voor een zorgvuldige toeleiding naar een bespreking in een CvB of ZAT. Tevens willen we benadrukken dat dergelijke richtlijnen niet nodig zijn als gewerkt wordt met het uitgangspunt: we praten nooit over, maar altijd met. Is dit nog niet helemaal de ingeburgerde praktijk, gebruik dan de richtlijnen, tot het altijd samen beslissen een feit is.

Elf richtlijnen voor zorgvuldig handelen in de toeleiding van een leerling naar een CvB of zorg- en adviesteam (ZAT)

1. **(CvB)** De ouders van het aangemelde kind zijn op de hoogte van de samenstelling en de werkwijze van de CvB (info staat in schoolgids) en bij instroom hebben zij toestemming gegeven voor het uitwisselen van informatie. Zij worden op basis van de jaaragenda vooraf op de hoogte gesteld met welk doel en wanneer hun kind besproken wordt. Als het gaat om een individuele aanvraag buiten de reguliere leerling- of groepsbesprekingen om, dan worden eerst de zorgen met ouders gedeeld en wordt aangegeven dat er een CvB bespreking plaatsvindt. Het verdient de voorkeur om ouders hiervoor uit te nodigen.
2. **(ZAT)** De ouders van het aangemelde kind zijn op de hoogte van de samenstelling en de werkwijze van het zorg- en adviesteam (ZAT) (info staat in de schoolgids en in een folder). Ook weten zij met welk doel, wanneer en op welke wijze hun kind besproken wordt. In het kader van een goed partnerschap met ouders is het wenselijk dat ouders uitgenodigd worden voor de bespreking.
3. Alleen die informatie wordt besproken en gedeeld, die van belang is voor het doel van de bespreking.
4. De ouders geven 'ondubbelzinnige toestemming' om hun kind te bespreken door hun handtekening te plaatsen.
5. In het toestemmingsformulier ZAT is duidelijk aangegeven wie de deelnemers zijn in het ZAT, dus aan wie informatie wordt verstrekt en persoonsgegevens uitgewisseld.
6. Wanneer schriftelijke toestemming niet haalbaar is/lijkt, kan men ouders schriftelijk informeren. Indien zij vervolgens 'geen bezwaar maken' (en dus 'instemmen') kan van het kind de 'buitenkant informatie' (naam, geboortedatum, bekend bij hulpverlening, sinds wanneer) besproken worden.
7. Wanneer ouders geen toestemming geven/'bezwaar maken' kan het kind anoniem worden besproken (consultatie).
8. Wanneer het kind ernstig in zijn ontwikkeling wordt bedreigd door verwaarlozing, mishandeling of huiselijk geweld, gelden deze toestemmingsregels niet. In de praktijk werkt men dan toe naar een 'zorgmelding' bij bureau jeugdzorg of een melding bij het AMK.
9. Wanneer het CvB / ZAT of één van de deelnemers besluit tot het doen van een zorgmelding bij bureau jeugdzorg of melding bij AMK, krijgen de ouders hierna schriftelijk bericht.
10. Informatie uit contacten met de ouders en de gegevens vanuit de CvB of ZAT-bespreking worden verwerkt in het leerlingdossier. De ouders hebben ten allen tijde recht op inzage (na een afspraak).
11. De school beschikt over een basisprivacyreglement. Hiervan wordt melding gemaakt in de schoolgids en het schoolplan. Het zorg- en adviesteam beschikt daarnaast over een convenant, een privacyreglement en klachtenprotocol.

7. Bijlage: wie heeft recht op informatie?

Het ouderlijk gezag

In Nederland staan alle minderjarigen volgens de wet onder gezag. Meestal hebben ouders samen het gezag: het ouderlijk gezag. Alle ouders die beschikken over het ouderlijk gezag hebben recht op het verkrijgen van informatie. Het ouderlijk gezag kan ook uitgeoefend worden door één ouder en eventueel samen met een niet-ouder, dit heet: het gezamenlijk gezag. Deze niet-ouder heeft in leven dezelfde gezagsrechten -en plichten als de ouder die het gezag heeft. Er is sprake van voogdij als een ander dan de ouder(s) het gezag over het kind uitoefent. Wanneer gezag wordt uitgeoefend door een voogd en zijn of haar partner, dan heet dit gezamenlijke voogdij. In rechten en plichten is er weinig verschil tussen ouderlijk gezag, gezamenlijk gezag en gezamenlijke voogdij. Zij hebben in principe dezelfde gezagsrechten -en plichten heeft als de ouder die gezag uitoefent. Ouders die een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan, verkrijgen automatisch samen het ouderlijk gezag over het kind. Voorwaarde is wel dat de mannelijke partner het kind heeft erkend. Dit geldt ook voor gehuwde of geregistreerde vrouwenparen. Zij verkrijgen automatisch het gezamenlijk gezag over kinderen die geboren zijn tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap. Voorwaarde is wel dat er geen andere, biologische ouder is, die het kind erkend heeft. Een ouder die het ouderlijk gezag niet (meer) heeft, is verplicht het kind te onderhouden totdat het 21 jaar wordt. Daarnaast heeft hij/zij ook het recht op omgang, informatie en consultatie.

Ouders zijn gescheiden

Hebben ouders gezamenlijk het ouderlijk gezag, dan hebben zij gelijke rechten. Dit kan het geval zijn bij co-ouderschap. Ouders moeten door de school dan ook gelijk behandeld worden. Ze dienen beiden betrokken en geïnformeerd te worden bij het onderwijs van het kind. Wel is het zo dat ouders de verantwoordelijkheid hebben om het gezamenlijk gezag uit te oefenen en deze betrokkenheid mogelijk te maken. Als er één ouder met het gezag is belast (uitspraak van de rechter), heeft deze ouder de plicht over gewichtige aangelegenheden over het kind, de andere ouder te informeren en te consulteren. Als de niet met het gezag belaste ouder informatie over het kind aan de school vraagt, is deze verplicht die te geven. Het moet dan wel gaan om belangrijke feiten en omstandigheden zoals de leerprestaties van het kind. Wanneer het kind een ondersteuningstraject ingaat, dient de school dus ook de niet gezaghebbende te informeren. De ouder die het gezag heeft, is uiteindelijk wel degene die beslist. Als de leerling ouder is dan zestien jaar kan deze weigeren toestemming te geven voor het verstrekken van informatie aan (één van) de ouders. De rechter kan op verzoek van een ouder een informatie- en consultatieregeling vaststellen. Hierin wordt vastgelegd hoe vaak bepaalde informatie wordt gegeven en op welke manier. In het belang van het kind kan de rechter beslissen dat de ouder die het gezag heeft de andere ouder niet (meer) hoeft te informeren of om raad hoeft te vragen. Ook een school kan in het belang van het kind besluiten geen informatie te geven. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als tussen ouder en het kind geen omgang bestaat omdat een omgangsregeling is afgewezen. Toch probeert de ouder in dit voorbeeld het kind twee keer per week te ontmoeten bij school. De informatie dat een kind naar een andere school gaat, kan in het belang van het kind niet gegeven worden.

Er is één ouder

Als ouders niet met elkaar getrouwd zijn of een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan, kunnen zij alleen samen het gezag uitoefenen (en de daarbij behorende rechten en plichten) als zij hiervoor een verzoek hebben ingediend bij de griffier van de rechtbank en het verzoek is goedgekeurd. Een vader of moeder kan ook alleen het gezag uitoefenen in geval van scheiding of omdat de andere ouder onbevoegd is tot gezag, niet in staat is tot gezag, onder curatele staat of overleden is.

Beide ouders zijn overleden

Als een van de ouders overlijdt, krijgt de andere ouder van rechtswege (automatisch), het gezag. Als beide ouders zijn overleden bepaald de kantonrechter wie voogd wordt. Wanneer een ouder overlijdt die alleen het gezag uitoefende, bepaalt de rechter wie voortaan het gezag krijgt: de andere ouder of iemand anders.

Ondertoezichtstelling

Bij een ondertoezichtstelling blijft het ouderlijk gezag in principe volledig in stand. Wel kan de gezinsvoogd dit gezag beperken.

Voogdijmaatregel

Als de kinderrechter een voogdijmaatregel uitspreekt, draagt hij het ouderlijk gezag over een kind over aan een instelling (bijvoorbeeld de William Schrikker Stichting voor kinderen met een verstandelijke handicap) of een derde persoon (bijvoorbeeld pleegouders). De ouders zijn dan niet langer verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind, maar kunnen wel betrokken blijven bij het kind. Zo kunnen zij wel een bezoekenregeling krijgen en kunnen zij op de hoogte gehouden worden van gebeurtenissen in het leven van hun kind. Zo'n maatregel wordt uitgesproken, als de ouders de verantwoordelijkheid over hun kind zelf niet kunnen of willen dragen en de ontwikkeling van het kind hierdoor ernstig in gevaar komt.

ⁱ Marzano, R.J. (2007) Wat werkt op school: research in actie. Meta analyse van 35 jaar onderwijsresearch direct toepasbaar in beleid en praktijk. Middelburg: Bazalt.

ⁱⁱ Vries, P. de (2010). Handboek Ouders in de school. Amersfoort: CPS